

Základní informace k pracovní povinnosti žáků a studentů k zajištění poskytování zdravotních služeb a činnosti orgánů ochrany veřejného zdraví

Dne 15. 3. 2020 přijala vláda ČR usnesení k zajištění poskytování zdravotních služeb poskytovateli zdravotních služeb a k zajištění činnosti orgánů ochrany veřejného zdraví po dobu trvání nouzového stavu.

Na základě tohoto usnesení budou mít po dobu trvání nouzového stavu zletilí žáci a studenti SŠ, VOŠ a VŠ v níže uvedených oborech vyhlášenou pracovní povinnost podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Pracovní povinnost se bude vykonávat pouze u orgánů ochrany veřejného zdraví, poskytovatelů zdravotnické záchranné služby a u vybraných poskytovatelů zdravotních služeb, kteří jsou uvedeni v příloze usnesení vlády, (dále též jen „oprávněné osoby“). Je dostupné na www.vlada.cz.

Škol se toto opatření dotýká v tom směru, že musí poskytnout součinnost orgánům krizového řízení a umožnit plnění této povinnosti ze strany žáků a studentů (i kdyby se obnovilo vyučování a pracovní povinnost jim trvala).

Tento dokument si klade za cíl informovat o zmíněném usnesení vlády, vysvětlit základní informace o institutu „pracovní povinnosti“ v případě nouzového stavu a uvést doporučený postup pro naplňování uvedeného usnesení.

Usnesení vlády pověřilo ministra zdravotnictví informovat a metodicky vést orgány ochrany veřejného zdraví, poskytovatele zdravotnické záchranné služby a vybrané poskytovatele zdravotních služeb v procesu zajišťování tohoto vládního usnesení a uložilo ministroví školství, mládeže a tělovýchovy poskytnout veškerou potřebnou součinnost Ministerstvu zdravotnictví a uvedeným oprávněným osobám.

Konkrétně se toto opatření týká následujících žáků a studentů:

- pátého a šestého ročníku prezenční formy studijního programu všeobecné lékařství na lékařských fakultách veřejných vysokých škol;
- posledních ročníků denní nebo prezenční formy studijních programů či oborů vzdělání připravující na profesi:
 - všeobecná sestra, a to v bakalářském studijním programu pro přípravu všeobecných sester nebo v oboru vzdělání diplomovaná všeobecná sestra na vyšších odborných školách,
 - dětská sestra, a to v bakalářském studijním programu pro přípravu dětských sester nebo oboru vzdělání diplomovaná dětská sestra na vyšších odborných školách,
 - zdravotnický záchranář, a to v bakalářském studijním programu pro přípravu zdravotnických záchranářů, nebo oboru vzdělání diplomovaný zdravotnický záchranář na vyšších odborných školách,
 - asistent ochrany a podpory veřejného zdraví, a to v bakalářském studijním programu pro přípravu asistentů ochrany a podpory veřejného zdraví

- praktická sestra, a to v oboru vzdělání praktická sestra a zdravotnický asistent na střední škole.

Situaci k pracovní povinnosti žáků a studentů upravuje zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon.

Podle tohoto zákona je **žák nebo student** studující ve výše zmiňovaných oborech studia ve **věku od 18 let do věku 62 let povinen**

- uposlechnout **výzvy k zaevidování se** na stanoveném místě z důvodu uložení pracovní povinnosti a
- **uloženou pracovní povinnost vykonávat.**

Obsah, rozsah a místo prací stanoví žákovi nebo studentovi **pracovním příkazem hejtman kraje nebo primátor hlavního města Prahy**. Po ukončení pracovní povinnosti bude žákovi nebo studentovi vydáno potvrzení, které mimo jiné musí obsahovat **poučení o peněžní náhradě**.

Pracovní povinnosti nepodléhají v souladu s § 32 odst. 2 krizového zákona žáci nebo studenti, kteří spadají do jedné z těchto kategorií:

- osoby zdravotně nezpůsobilé k výkonu požadovaných druhů práce, osoby invalidní ve třetím stupni, poslanci a senátoři Parlamentu České republiky a členové vlády a dále osoby, které by tím vystavily vážnému ohrožení sebe nebo osoby blízké.
- zaměstnanci subjektu kritické infrastruktury, kteří se podílejí na zajištění funkce prvku kritické infrastruktury.
- ženy a osamělí muži pečující o dítě do 15 let věku, těhotné ženy, ženy do konce třetího měsíce po porodu, jestliže se dítě narodilo mrtvé, zemřelo anebo žena o něj nepečuje.

Výjimku žákovi nebo studentovi může také udělit orgán krizového řízení z důvodu, že v plnění pracovní povinnosti mu brání **důležitá okolnost**, jejíž opominutí by mohlo vést k ohrožení života, zdraví nebo majetku. Závažnost důležité okolnosti posuzuje orgán krizového řízení.

Žák nebo student je oprávněn plnění povinnosti **odmítnout** z důvodu, že plněním uložené povinnosti by došlo k ohrožení života a zdraví svého nebo druhých osob, případně z důvodu, že je ukládaná povinnost v rozporu se zákonem.

Pokud žák nebo student není schopen vykonávat pracovní povinnost, je povinen tuto skutečnost doložit **lékařským posudkem**, který mu vystaví poskytovatel zdravotních služeb určený orgánem, který vydal pracovní příkaz (hejtman nebo primátor).

Za konání pracovní povinnosti **náleží žákovi nebo studentovi peněžní náhrada**, kterou vyplácí orgán, který rozhodl o uložení povinnosti. Peněžní náhrada se **vyplácí do 6 měsíců** od ukončení nebo zrušení nouzového stavu. V případě, že nebude možno určit výši peněžní náhrady dohodou nebo postupem podle občanského zákoníku, stanoví se náhrada ve výši, která odpovídá obvyklé mzdě za stejné či podobné práce.

Sankce za neplnění povinností ze strany fyzických osob:

Za neuposlechnutí výzvy oprávněných orgánů krizového řízení k zaevidování na stanoveném místě z důvodu uložení pracovní povinnosti lze uložit pokutu do výše 20 000,- Kč.

Za nesplnění povinnosti vykonávat uloženou pracovní povinnost lze uložit pokutu do výše 50 000,- Kč.

Pro realizaci uvedeného usnesení vlády se doporučuje následující postup:

1) Školy

a) Střední a vyšší odborné školy vzdělávající ve studijních programech nebo oborech vzdělání uvedených v usnesení vlády zašlou seznam žáků a studentů posledních ročníků denní nebo prezenční formy studia připravujících se na profesi uvedenou v usnesení vlády primátorovi hlavního města Prahy nebo hejtmanovi kraje místně příslušnému podle sídla školy.

b) Vysoké školy vzdělávající ve studijním programu všeobecné lékařství nebo bakalářském studijním programu pro přípravu všeobecných sester, dětských sester, zdravotnických záchranářů nebo asistentů ochrany a podpory veřejného zdraví zašlou seznam studentů denní nebo prezenční formy studia v ročnících uvedených v usnesení vlády za jednotlivé fakulty primátorovi hlavního města Prahy nebo hejtmanovi kraje místně příslušnému podle sídla fakulty.

Seznam obsahuje u každého žáka nebo studenta jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, profesi, na niž se připravuje, bydliště a další kontaktní údaje.

2) Orgány ochrany veřejného zdraví, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a poskytovatelé zdravotních služeb uvedení v příloze usnesení vlády

Uvedené oprávněné osoby zašlou primátorovi hlavního města Prahy nebo hejtmanovi kraje místně příslušnému podle sídla oprávněné osoby požadavek na stanovení pracovní povinnosti žákům nebo studentům uvedeným v usnesení vlády, a to s vymezením počtu osob pro výkon pracovní povinnosti v jednotlivých profesích a dále vymezení druhu, obsahu, rozsahu a místa práce a určení dne nástupu pracovní povinnosti a předpokládané délky výkonu pracovní povinnosti.

3) Primátor hlavního města Prahy a hejtmané krajů

Primátor hlavního města Prahy a hejtmané krajů vydají na základě požadavku oprávněných osob podle bodu 2 pracovní příkazy žákům nebo studentům uvedeným na seznamech zaslaných školami. V případě, že nelze v plném rozsahu vyhovět požadavku oprávněné osoby z důvodu nedostatku žáků nebo studentů požadovaných profesí, obrátí se hejtman kraje s požadavkem na hejtmana nejprve sousedního kraje nebo primátora hlavního města Prahy, který vydá pracovní příkazy v rozsahu, v němž v okamžiku obdržení požadavku hejtmana druhého kraje nepotřebuje požadované žáky nebo studenty pro naplnění požadavku oprávněných osob se sídlem v jeho kraji nebo hlavním městě Praze.

Zpracovalo MZ, 16.3.2020

Výtah některých ustanovení zákona č. 240/2000 Sb. týkajících se pracovní povinnosti

§ 2

Vymezení pojmů

(...)

d) pracovní povinností povinnost fyzické osoby vykonávat po nezbytně nutnou dobu určenou prací, která je nutná pro řešení krizové situace a kterou je tato osoba povinna konat v místě určeném orgánem krizového řízení,

(...)

§ 6

(1) Vláda je oprávněna v době trvání nouzového stavu na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu nařídit

a) evakuaci osob a majetku z vymezeného území,

b) zákaz vstupu, pobytu a pohybu osob na vymezených místech nebo území,

c) ukládání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo povinnosti poskytnout věcné prostředky³⁷⁾,

d) bezodkladné provádění staveb, stavebních prací, terénních úprav nebo odstraňování staveb anebo porostů za účelem zmírnění nebo odvrácení ohrožení vyplývajícího z krizové situace.

(...)

(4) Povinnosti uvedené v odstavci 1 písm. c) lze uložit pouze tehdy, pokud nelze tyto činnosti a věci zajistit smluvně, subjekt plnění klade zjevně finančně a časově nevýhodné podmínky nebo plnění odmítne a přitom hrozí nebezpečí z prodlení.

§ 14

(...)

(4) Hejtman je za stavu nebezpečí oprávněn nařídit

a) pracovní povinnost, pracovní výpomoc nebo poskytnutí věcného prostředku³⁷⁾ pro řešení krizové situace,

b) bezodkladné provádění staveb, stavebních prací, terénních úprav nebo odstraňování staveb anebo porostů za účelem zmírnění nebo odvrácení ohrožení vyplývajícího z krizové situace,

c) vykonávání péče o děti a mládež, pokud tuto péči nemohou za krizové situace vykonávat rodiče nebo jiný zákonný zástupce,

d) přednostní zásobování dětských, zdravotnických a sociálních zařízení a ozbrojených sil, bezpečnostních sborů nebo složek integrovaného záchranného systému, podílejících se na plnění krizových opatření, a v nezbytném rozsahu také prvků kritické infrastruktury,

e) zabezpečení náhradního způsobu rozhodování o dávkách sociální péče a jejich výplatě,

- f) hlášení přechodné změny pobytu osob,
- g) evakuaci obyvatelstva,
- h) zákaz vstupu, pobytu a pohybu osob na vymezeném místě nebo území.

(...)

§ 31 **Fyzické osoby**

(...)

(3) Fyzická osoba je v době krizového stavu povinna

- a) uposlechnout výzvy oprávněných orgánů krizového řízení k zaevidování na stanoveném místě z důvodu uložení pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,
- b) hlásit v obci, v jejímž správním obvodu bude pobývat, přechodnou změnu pobytu na základě povinného hlášení podle § 6 odst. 2 písm. a) a § 14 odst. 4 písm. f),
- c) strpět omezení vyplývající z krizových opatření stanovených v době krizového stavu,
- d) vykonávat uloženou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc,
- e) poskytnout požadované věcné prostředky,
- f) zdržet se činností zakázaných krizovým opatřením vydaným na základě § 6 odst. 3.

(4) Plnění povinností uvedených v odstavci 3 může fyzická osoba odmítnout, pokud by jejich plněním ohrozila život nebo zdraví vlastní nebo jiných osob anebo pokud jsou povinnosti jí ukládané v rozporu se zákonem.

(5) Obsah, rozsah a místo prací v rámci pracovní povinnosti v době nouzového stavu a stavu ohrožení státu stanoví fyzické osobě hejtman pracovním příkazem. Pracovní příkaz obsahuje jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a bydliště, den a místo nástupu pracovní povinnosti, druh práce, předpokládanou délku plnění povinnosti, poučení a označení orgánu, který pracovní příkaz vydal.

(6) Ten, kdo v době krizového stavu uložil pracovní výpomoc, vydá po jejím skončení fyzické osobě potvrzení. Potvrzení obsahuje jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a bydliště, den zahájení a ukončení pracovní výpomoci, počet odpracovaných hodin, druh a místo práce, poučení o náhradě a označení orgánu, který potvrzení vydal.

(7) V případě, že fyzická osoba není schopna ze zdravotních důvodů uloženou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc konat, doloží tuto skutečnost lékařským posudkem, který vystaví poskytovatel zdravotních služeb určený orgánem, jenž vydal pracovní příkaz nebo uložil pracovní výpomoc. Tento poskytovatel je povinen přednostně provést lékařskou prohlídku příslušné fyzické osoby a posoudit zdravotní způsobilost osoby k předpokládané práci. Úhrada nákladů vynaložených na provedení prohlídky bude vyúčtována k tíži orgánu, který vydal pracovní příkaz nebo uložil pracovní výpomoc.

(...)

§ 32 **Výjimky**

(1) Poskytnutí věcných prostředků, pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc nelze uložit fyzickým osobám, které požívají výsady a imunity podle mezinárodního práva. Pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc ostatním cizincům lze uložit, pokud mezinárodní smlouva schválená Parlamentem České republiky a vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv nestanoví jinak.

(2) Od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci jsou osvobozeny osoby ve věku do 18 let a od 62 let, osoby zdravotně nezpůsobilé k výkonu požadovaných druhů práce, osoby invalidní ve třetím stupni, poslanci a senátoři Parlamentu České republiky a členové vlády a dále osoby, které by tím vystavily vážnému ohrožení sebe nebo osoby blízké. Od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci jsou osvobozeni také zaměstnanci subjektu kritické infrastruktury, kteří se podílejí na zajištění funkce prvku kritické infrastruktury. Dále jsou od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci osvobozeny ženy a osamělí muži pečující o dítě do 15 let věku, těhotné ženy, ženy do konce třetího měsíce po porodu, jestliže se dítě narodilo mrtvé, zemřelo anebo žena o něj nepečuje. Orgán krizového řízení může osvobodit od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci také osoby, kterým by v tom bránila důležitá okolnost, jejíž opominutí by mohlo vést k ohrožení života, zdraví nebo majetku. Závažnost důležité okolnosti posuzuje orgán krizového řízení.

(3) Ženám lze uložit pouze takovou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc, která není v rozporu se zvláštním právním předpisem.²⁴⁾

(4) Osoby osvobozené od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci mohou poskytnout dobrovolnou pomoc.

§ 34

Přestupky fyzických osob

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v době krizového stavu nesplní

- a) některou z povinností podle § 31 odst. 3 písm. a), b) nebo c),
- b) některou z povinností podle § 31 odst. 3 písm. d) nebo e), nebo
- c) povinnost podle § 31 odst. 3 písm. f).

(...)

(3) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) a odstavce 2 písm. b) lze uložit pokutu do 20000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. b) pokutu do 50000 Kč, za přestupek podle odstavce 2 písm. a) pokutu do 100000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. c) pokutu do 2000000 Kč.

§ 35

Náhrada za omezení vlastnického práva, poskytnutí věcných prostředků a vykonání pracovní povinnosti a pracovní výpomoci

(1) Za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcného prostředku, vykonání pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci náleží právnické nebo fyzické osobě peněžní náhrada. Peněžní náhradu je povinen vyplatit orgán krizového řízení, který o omezení práva nebo uložení povinnosti rozhodl. Peněžní náhradu lze poskytnout po vzájemné dohodě též za poskytnutí dobrovolné pomoci. Peněžní náhrada se vyplácí do 6 měsíců od ukončení nebo zrušení krizového stavu, v jehož důsledku vznikl nárok na peněžní náhradu podle tohoto odstavce.

(...)

(3) Jde-li o vykonání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo dobrovolné pomoci, u nichž nelze určit výši náhrady dohodou nebo postupem podle občanského zákoníku, stanoví se náhrada ve výši, která odpovídá obvyklé mzdě za stejné či podobné práce. Při stanovení náhrady za poskytnutí věcného prostředku se vychází z výše nákladů vzniklých povinnému a z obvykle požadované náhrady za použití stejného nebo obdobného věcného prostředku v době jeho poskytnutí.

(4) Orgán krizového řízení je oprávněn požadovat uhrazení nákladů, které vynaložil jako náhradu za poskytnutí věcných prostředků, vykonání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo dobrovolné pomoci, po původci havárie²⁾ nebo jiné události, v jejímž důsledku vznikla krizová situace a musela být nařízena krizová opatření. Těmito úhradami se kompenzují vynaložené výdaje.²⁷⁾

§ 36

Náhrada škody

(...)

(2) Náhrada věcné škody vzniklé při činnosti orgánů provádějících krizová opatření nebo při uložení poskytnutí věcných prostředků se poskytuje podle právních předpisů platných v době vzniku škody.

(3) Náhrada újmy na zdraví vzniklé při výkonu uložené pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo dobrovolné pomoci vykonané v rámci organizované činnosti se poskytuje obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů,²⁸⁾ pokud nárok na náhradu této škody nevznikl již z pracovněprávního vztahu.

(4) Peněžní náhradu poskytne ten orgán krizového řízení, který nařídil krizové opatření nebo cvičení, při němž anebo v jehož důsledku vznikla škoda či újma.

(5) Nárok na náhradu škody s uvedením důvodů uplatňuje právnická nebo fyzická osoba písemně u příslušného orgánu krizového řízení do 6 měsíců od doby, kdy se o škodě dozvěděla, nejdéle do 5 let od vzniku škody, jinak právo zaniká. Orgán krizového řízení může v případech hodných zvláštního zřetele přiznat náhradu škody i po uplynutí termínu k podání žádosti nebo i bez podání žádosti, ale nejdéle do 5 let od vzniku škody.

(6) Náhrada škody se neposkytuje právnickým a fyzickým osobám, které zavinily vznik škodné události.

(7) Orgán krizového řízení je oprávněn požadovat uhrazení nákladů, které vynaložil jako náhradu škody, po původci havárie nebo jiné události, v jejímž důsledku vznikla krizová situace a musela být nařízena krizová opatření.